

מצבות מספרות

מאוצרותיו של הרב אברהם יעקב סלמון שליט"א
רב דקהל שטפנושט

מצבת הג"ר
גמליאל
רבינוביץ זצ"ל
בהר הזיתים

הגאון הק"ר רבי גמליאל הכהן רבינוביץ זצוק"ל ראש ישיבת קשינוב ומו"צ בהצצה"ק של כ"ק האדמו"ר ממשדטקוב זי"ע נסתלק כ"ב אדר ב' תרפ"ט ומנו"כ בהר הזיתים ירושלים

והוא ענה להם על הכל בעל פה.

ראש ישיבת "קשינוב"

ישיבת קשינוב היתה הישיבה בה"א הידיעה, במחוז בסרביא. שמה הטוב הלך לפניו כישיבה בה למדו טובי בניה של עדות החסידים לגוניהם השונים המסתופפים בעיקר בצילם של הצדיקים הקדושים בתצרות הקודש רו"ן וטשנבול.

קשינוב היתה עיר מלאה חכמים וסופרים תלמידי חכמים וחסידים ואנשי מעשה, והיתה משמשת כעיר הבירה של בסרביה שהיא עצמה חבל ארץ רוסי שסופח למדינת רומניה בעקבות מלחמת העולם הראשונה. ככל הנראה הישיבה נוסדה עוד בימיו של הרה"ק מאפסא זי"ע בראשות הישיבה עמדו גדולי תורה מובהקים שהעמידו תלמידים הרבה באור תורה ויראה.

על פי פקודתו של הרה"ק רבי דוד מסקוירא זי"ע, שהיה מעורה בעניני הנהגת הישיבה, נקרא רבי גמליאל לכהן בישיבה כאחד מראשי הישיבה, ואת תפקידו זה מילא בנאמנות במשך ח"י שנים, משנת תרס"ב עד פרוס חג הסוכות שנת תר"פ. בין גדולי תלמידיו בתקופת כהונתו כראש ישיבה בישיבת קשינוב ובתקופות שלאחריו נמנו בני

הצדיקים וחסידים מי שלימים הוכרו כראשי אלפי ישראל האדמו"רים הק' רבי יעקב יוסף מסקוירא, רבי חיים זאנוויל מריבניץ, רבי אליעזר זוסיא מסקולען זי"ע, והרבנים הגאונים רבי שמואל טוביאס אב"ד פיאטרה-ניאמץ, רבי משה בטלן זצוק"ל ועוד.

דרך הלימוד בישיבה היה שונה מבאחיות הישיבות ליטא ומקצוע ההוראה היה תופש מקום נכבד ביותר בתכלית לימודי הישיבה, מכיון שרבי גמליאל השלים עצמו בפסגת ההלכה מצא שם כר נרחב להרבצת תורתו בתלמידים שהעריצוהו וחיבבו אותו ביותר.

תלמידיו מאותה התקופה מספרים כי דרכו בלימוד היתה יחודית ביותר, והיו אומרים מה התבדל בין הגאון רבי אברהם בער, - ראש הישיבה בקשינוב בטרם הגיע רבי גמליאל לישיבה - שרבי אברהם בער היה גאון מופלג ובקי בש"ס להפליא. ואילו אצל רבי גמליאל ידעו כולם כי מקצועו העיקרי הוא לימוד שולחן ערוך - יורה דעה עם "פרי מגדים". אלא שרבי אברהם בער היה משיג את ה"פרי מגדים" מן הש"ס, ורבי גמליאל השיג את הש"ס מה"פרי מגדים".

לחביבות הדברים נציג ביריעתנו קטעים ספורים מכתבי תלמידיו-מערציו הגדולים בני טיפוחיו בישיבת קשינוב, כפי שהתפרסמו במשך השנים בספר "ישיבת קשינוב" וכן בכתבי נכדו הגה"ח ר' דוד בטלמן זצ"ל. וכך כתב עליו אחד מסופרי קשינוב:

* לאחר שנים (מהתיסדות הישיבה) הוזמן כראש הישיבה ר' גמליאל חסיד צ'ורטקיב, שעיך חריפותו ובקיאיותו היה בפוסקים, מכיריו עוד מספרים דברי פלאים על בקיאיותו ביורה דעה, שחלק ניכר היה מקריא לתלמידיו בעל פה...הוא היה עמוד התווך בחינוכם ולימודם של תלמידי ישיבה.

* בשנים האלה התחיל שמעו של הרב ר' גמליאל לצאת בעולם הישיבה, שמו היה ר' גמליאל רבינוביץ, בנו של הרב מפטשורא, המקצוע המיוחד שלו היה, לימוד היורה דעה עם הפרי מגדים, טוחן בו והופך בו תמיד... לר' גמליאל קראו "דער רבי" ר' גמליאל" בלי כל

תשעים להסתלקותו

בכ"ב אדר השני הקרוב ימלאו תשעים שנים להסתלקותו של הגאון הק"ר רבי גמליאל רבינוביץ זצוק"ל שנמנה בין דמויותיה המופלאות של סדרת גדולי התורה ברומניה בדורות האחרונים, שימש כראש ישיבה בישיבה הגדולה של בסרביא-רומניה הלא היא ישיבת קשינוב המפורסמת.

משפחת רפפורט-רבינוביץ

רבי גמליאל נולד בשנת תרכ"ג בביתו של אביו הגאון והקדוש רבי לוי הכהן ראפפורט זצ"ל רבה של פוטשאר. אביו שהיה מגזע רם היחס של כוהנים מיוחסים משפחת רפפורט מצאצאי בעל הש"ך זי"ע והרמ"א זי"ע. והיה בעצמו גדול בתורה ומופלג בש"ס ופוסקים וכך גידל וחניך את בנו הקטן לאור תורה ויראת שמים צרופה וממנו קנה את רוב משנת תלמודו לתורה והוראה. על הסיבה ששם המשפחה הוחלף מרפפורט לרבינוביץ מסופר כי באותה תקופה יצאה גזירת מלכות הרשעה ברוסיה, שמשפחה שיש בה יותר מכן אחד, יתגייס השני לצבא. על כן החליף הבן השני את שמו לרבינוביץ, לבל ידעו כי בן הוא לאותה משפחה וכך ניצל מגזירת הגיוס.

גדול בתורה

רבי גמליאל עלה וגדל בתורה ויראת שמים עד שהיה לאילן רב פארות, ושמעו הטוב בקע כריח המשכר של בושם האפרסמון הנוף מתוך צלוחית של פליטון, ברוב כשרונותיו הברוכים היה לבקיא מושלם בש"ס ופוסקים ובכל מכמני תורה, ובמיוחד תפש אצלו רוב בקיאיותו וידיעותיו בשולחן ערוך ונושאי כליו. כשמעל הכל נתפרסמה בקיאיותו המופלגת בספר "פרי מגדים" על השו"ע בו היה בקיא ישר והפוך על כל תג ותג שבו. לימים סיפר כי היה לו רבי שלמדו תורה אחד מנכדיו של הרה"ק רבי משה מסווארן, והוא הדריך אותו להרבות בלימוד ב"פרי מגדים". ועוד אמר משמו, שמי שלא לומד שבע פעמים טור וב", אינו יכול ללמוד שו"ע.

כאמור, רבי גמליאל השלים עצמו בעיקר בשולחן ערוך ופמ"ג וקיבל היתר הוראה מהגאון הגדול רבי שלום מרדכי בערזאן, בעל שו"ת מהרש"ם ודעת תורה, אצלו אף קיים שימוש חכמים בפועל, וכך ידוע שלא היה נותן היתר הוראה בלי שימוש אצלו.

התמדתו ויגיעתו של רבי גמליאל היתה ללא גבול וקצבה, והוא נסק בעלייתו בסולם מעלות

התורה לגבהים עצומים ונשגבים. במשך שנותיו נשמעו מפיו לפעמים שיחות לפי תומם בהם העיד על עצמו על הקיף ידיעותיו הנרחבות בכל מקצועות התורה ובעיקר במקצוע ההלכה וכך שח פעם לנכדו שלמד עשרים פעמים את ספר הרמב"ם.

בין תלמידיו המובהקים בישיבת קשינוב נמנה הגאון החסיד המפורסם רבי משה בטלן (ווייס) זצ"ל מגדולי חסידו שטפנושט והעיד כי פעם אחת היה בדיחא דעתא של מורו ורבו רבי גמליאל, ואמר לתלמידיו היות שהוא נכד הש"ך, ידע את הש"ך בעל פה ישר והפוך, ויכולים לשאול לו ש"ך והוא יאמר להם בעל פה, ישר והפוך, וכך הוה, תלמידיו שאלו אותו,

באר בשדה - שטפנושט

תואר של ראש ישיבה... ידוע שבקישור לא היה מקובל כמו בישיבות ליטא או הונגריה לקרוא למגיד השיעור ראש ישיבה או ריש מתיבתא... שמעתי מפי תלמידיו שפעם למד לפניהם את "שער התערבות" מפמ"ג, וקרא במהירות שהתלמידים כמעט שלא תפשו באיזה מקום הוא עומד. ובאמצע שמעו פתאום מספר מילים באידיש "דאס איז נישט מיין, דאס איז מיין אלטער!" היה לו בן בשם ר' אלטער, והוא חידש איזה חידוש בשער התערבות, ור' גמליאל לא שכן מלהכיר הדברים בשם אומנם, ואמר שחידוש זה אינו שלו, אלא של בנו ר' אלטער. הוא היה נוסע להצדיק רבי דוד משה זצ"ל בנו של הר"ר זצ"ל, והשפיע גם על תלמידיו והיו נוסעים גם הם לצ'ורטקוב לימים נוראים. אומרים שבסוף ימיו התעמק בספרי קבלה, והתחנך במיוחד לבית הגאון, וגם זכה לעלות לארץ ישראל.

*

"הנני תלמידו של רבי גמליאל, רק חדשים מעטים למדתי אצלו, יובל שנים עבר מני אז, אף צור קטן משיחותיו של רבי גמליאל לא נפל מזכרוני עד היום. רבי גמליאל לא היה אומן פדגוג, מוסקן מטעם קתדרות, לא עשה את נפש התלמיד מפושל בלבד בו כדי למדור טיפה לטיפה, אחוז ורבע אחוז של הישגים, אך הוא היה אח ודבר, אב רחום, רופא חליין, פיו הפיק מרגליות של מוסר וחסידות, כל שיעור לימוד עלה לכלל סיפור המעשה, קסמים בפיו, ואבנים טובות בלשונו, וכמו שנאמר (ב"ב דף ט"ז ע"ב) באברהם אבינו, ש"כל מי שהיה מסתכל באבן הטובה שעל צווארו היה מתרפא". הוא ריפא את מדיוני הנסתרים, באבנים הטובות שיצאו מפיו, כל ילד חולה עצבות, חולה חולשת הדעת, חולה פחדים עתידים, חולה אימה, שמא הוא אין ואפס, ולא יגיע לשום תכלית. רבי גמליאל כשהוא סח, נעשה העולם מלא תכלית, ואתה הדרדק עולה בסולם המעלות למעלה בקדוש, הדור נאה וזו העולם".

(אליעזר שטיינמן בעמ"ס באר החסידות - בספר ישיבת קישין)

* בכיתה ד' היה רבי גמליאל המנצח על הלימודים, בכיתה הזאת התחלנו ללמוד פוסקים יורה דעה, אורח חיים, אבן העזר, וזכרנו את השיעור הראשון בהלכות מליחה של יורה דעה עם פרי מגדים, השיעור הזה היה האומנות בהוראה של רבי גמליאל.

רבי גמליאל היה יהודי מיוחד במינו, היה הולך שחוח ופניו למטה, כאילו מנקש סליחה על שהוא תופס מקום כל שהוא בעולם הזה, חושש היה שמה הוא מקפח את חלקו של מישהו, וכל אחד זולתו היה לפי דעתו טוב ממנו, איש עניו היה רבי גמליאל, היה מבטל את דעתו מפני דעת אחרים, לא היה מתוכח הרבה גם עם מי שקטן ממנו בחכמה ודעת. איש בעל מוסר גבוה היה, לא היה מתלונן אף פעם, לא היה מקניט איש. (ד"ר משה כסתר, בספר ישיבת קישין) "...למדתי אצלו בשנת תר"ע ומאז לא עובר שבוע שדמותו לא בא לידי."

(תלמידו ר' אהרן כהן ז"ל מ"ל אביב)

* "אני מתלמיד הגאון החסיד ישן נושן, אדוני מורי ורבי הצדיק מהר"ר גמליאל זלה"ה משייבה מקעשינא, ועוד הוא עומד לגדי במוחו הישר, האדם הגדול בענקים, סיני ועוקר הרים וטוחן בסבא. למדו אצלו חלק א' מיו"ד חוץ מהלכות שחיטה. והתחיל ללמוד המשנה, וטור, ובי"א, אבל בדיוק היה ביכלתו יותר ויותר רק אנתון היינו רכים, והיה לומד אנתון לפי הבנתו סלושה, וזה היה סדר לימודו אחר הפלפול למד כמה סלושה בשו"ע ושו"ת ופרי מגדים, ולכל אחד היה המשמרת שלום להבין יותר הפרי מגדים, ותלמידים היו אצלו בערך שלושים."

(הרה"ג ר' משולם נתן מרגליות ז"ל מקריית מוצקין)

* "...דארט האט מען גמוזט לערנען פיר זאגנים, דעם ערשטן זמן האט מען געלערנט "מליחה", דעם צווייטן "בשר בחלב", דעם דריטן "תערובות", און דעם פערטן "טריפות", דאס איז געווען כמעט דער ערשטער חלק "יורה דעה", און מען האט אים געדארפט קענען אין איינעם מיט אלע פשעטלאך, דריידלעך און היכי תמצא, און אויסנויציג האט מען געדארפט קענען, ווי א וואסער, און אז מען האט געקענט האט מען באקומען הורמאנא אויף איסור והיתר."

בדרך החסידות

עם רוב גדולתו בתורה היה רבי גמליאל אחוז בדרכי אבותי בדרך החסידות של הבעש"ט הק' ותלמידיו ותלמידיו תלמידיו, כל ימיו היה מקושר בלב ונפש לצדיקי הדור ובפרט להרה"ק האדמו"ר הזקן רבי דוד משה מטשורטקוב ז"ע, שאף העריכו והכיר בגדלותו בתורה והוראה ולימים

מינה אותו כמורה הוראה בחצרו הקדוש. ברשימת הצדיקים אליהם היה נוסע נמנים הרה"ק רבי אברהם המגיד מטריסק ז"ע, בעל מגן אברהם. הרה"ק רבי דוד מטאלנא ז"ע, בעל מגן דוד. הרה"ק רבי יצחק מסקווירא ז"ע. בנו הרה"ק רבי דוד מסקווירא ז"ע. הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב ז"ע. אצלו הסתופף במשך י"ג שנה. ואח"כ המשיך אצל בנו הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב ז"ע. לאחר עלותו לארץ ישראל היה מתמיד בנסיעותיו לירושלים אל הרה"ק רבי מנחם נחום מרחמסטריווקא ז"ע, אצלו אף שימש כ'בעל תפילה' בימים נוראים. וגם לפני הסתלקותו רמז לילדיו שאם יצטרכו להוושע שילכו להרה"ק רבי מנחם נחום מרחמסטריווקא ז"ע.

מעתיק השמועה

גדלותו בתורה הגלה כן גדלותו בתורת הנסתר ותורת החסידות על פיו של רבי גמליאל היו שגורים מאות ואלפים סיפורי צדיקים מאורחות חיים ודרכי הנהגותיהם, את סיפוריו היה מנחיל לתלמידיו כינה של תורה, וכך היה מחזיר אהבת תורה ויראת שמים צרופה מתוך אמונה בה' ואמונה בצדיקים עושי רצונו.

כאמור, אחד מתלמידיו המובהקים היה הרה"ק ר' משה וויס (בטלן) ז"ל שהיה מפורסם בדיעותיו הנרחבות במשנתם של צדיקי עליון ובפרט של רבותיו הק' מבית רו"ן וטשורטקוב, והיה מודה כי רוב תורת החסידות קיבל מרבי גמליאל, והיה מצייץ כי רבי גמליאל היה דיין מופלג בכל סיפור ומעשה, וכל מה שסיפר היה אצלו בדיוק גדול ללא שינוי ממה שקבל, כשהוא מקפיד תמיד לציין ממי שמע והיכן שמע, ר' משה ציין לשבחו כי בכל ידיעותיו בחסידות היו שזורים וניכרים רוחב דעתו ותבונתו, והיה מעתיק שמועתם של הצדיקים הקדושים ובעיקר מה שרכש אצל מורו ורבו הרה"ק מטשורטקוב זצ"ל כנתינתם מזיני.

הלכה כרבי גמליאל

לימים נתמנה רבי גמליאל כמורה הוראה בחצר הקדוש טשורטקוב, ובעיקר בתקופת ירח האיתנים שאז היה מנהגו לעזוב את ביתו מר"ח אלול עד אחר סוכות, ולנסוע להסתופף בצילו של רבו הרה"ק רבי דוד משה בטשורטקוב ז"ע. מסופר כי פעם אחת נתהווה שאלה בחצר הק' כאשר נתערב בשר "בכור" בבשר אחר, רבי גמליאל התפלפל בהלכה עם רבנים ומו"צ ששהו בטשורטקוב, וטענו זה בכה וזה בכה, ונתמלא השולחן ספרים על כל גדותיו, כי כל אחד הביא ראיות לשיטתו, מגודל הרעש והפלפול שלהם נשמע קולם בהיכלו של הרבי הקדוש, הרבי יצא מחדרו ונכנס אליהם והתענין במה הויכוח, הציגו לו השאלה, כל אחד העלה את סברתו ומה שעולה לו לפסק ההלכה, עמד הרבי והתעמק במחשבתו ואמר "מסתמא הלכה כרבי גמליאל" כדברי הגמ' עירובין (דף מ"א ע"א) "שכבר נקבעה הלכה כרבי גמליאל". וחזו האי גברא רבא דקמסהיד עליו.

אני במערב וליני בסוף מזרח

כל ימיו ושנותיו היתה מחשבתו ורעיונותיו של רבי גמליאל קשורים ודבוקים בארץ הקודש ארץ חמדת אבות, ומסופר כי כאשר צעיר נכנס אל רבו הק' מטשורטקוב והביע באזניו את רגשי לבבו הסוער והכמיהה האופפת אותו לעלות אל ארץ חמדת אבות אך הוא ניגנה על הרבי: "כרגע תפקידך הוא לגדל את ילדיך."

צופה עננים שחורים באופק

בעבור כט"ב שנים לאחר הוראתו של הרבי מטשורטקוב ז"ע החליט כי הגיעה העת למלאות את תשוקת נפשו העורגת אל ארץ חמדת אבות ומה עוד שלבו ניבא לו שחורות והוא התבטא כי בעיני רוחו צופה הוא כי קרובים הימים שיהיה ר"ל סוף כאוב' לרבות אלפי ישראל אחינו שבעלות אירופה!...

נכדו הרה"ג ר' אלחנן יעקב דוד רבינוביץ שערך בעבודת אומן את כתביו ואת סדר תולדות חייו - וממנו ליריעתינו (ותשו"ח לבנו ספרא רבה ומרא דכולי תלמודא הגאון רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א בעל מח"ס 'גם אני אודך' ושאי"ל על עזרתו בהבאת התולדות כאן), כותב בספר תולדותיו דברים שמעם מדורו ר' אהרן רבינוביץ שמעו מזקי צפת: "...היה מדבר בחו"ל הרבה מאריך ישראל, מחביבות הארץ, וגמר ונסע לארץ ישראל, ואמר שרואה 'אז סי' קומט א ביטערן סוף דארטן', [שרואה שמגיע

סוף מכאבי - השואה], לפיכך נסע לא", והלך לגור בצפת [בספר חבת ירושלים (מאמר גולת עליות סימן ב') כתב ששמע מהגה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ ז"ע, בן הגה"ק מוולאטשוב ז"ע, שראה באיזה ספר, שתחלת דירתו של אדם יקבע בצפת, וכן אמר רבי מרדכי הנ"ל להרב הגאון החסיד מהר"ר ישכר בער זצ"ל אב"ד דק"ק זלאטשוב (בעמ"ח ספר בת עיני, ומבשר צדק) בעת נסיעתו לארץ ישראל, וכן עשה, והלך לצפת.]. ר' המוקובלים."

מקשינו ליאס בדרכו לארץ הקודש ויסעו ויחנו

קשינו, שלהי דקייטא דשנת תר"פ, רבי גמליאל אורז את מעט חפציו ויצא יחד עם בני ביתו ברכבת העושה דרכה מקשינו עד ליאס מרחק של 150 ק"מ, "ויסעו ויחנו..." מיאס החליפו את הרכבת כשמוגמת פניהם לקאסטנצ'א - עיר נמל ברוסיה (מרחק של כ-500 ק"מ), משם הפליגו באניה לאיסטנבול - טורקיה, באיסטנבול ערכו חניית ביניים שם התעכבו במשך שבועיים ימים בבית מלון, בהמתנה לאונייה שמפליגה לביירות שבלבנון. בהגיעם לביירות התברר להם כי תעודות המסע שבידיהם תקפים לנסיעתם רק עד ביירות ותו לא!?, היה זה תוצאה ממוזיקה אותה ביטלו המשכילים המקומיים בקשינו שחפצו להכאיב לרבי גמליאל שכל ימיו שימש כדמות ואישיות דגולה ונכבדה שלא היה נמנה על מחניהם, בני ביתו שתפשו פיק בריכים כתוצאה מהתעלול הביעו את חששות ליבם בפני האב הדגול ושאלו שוב ושוב כיצד יצליחו לעבור את הגבול בלא תעודות מסע? אך רבי גמליאל נשאר איתן ברוחו הרגיע אותם והשיב להם בניחותא: "בעזרת ה' המרחם על הכל, נגיע לארץ ישראל בלי שום מכשול". עד שבאחד הלילות מיהר להעמיס את בני ביתו ומטלטליו על עגלה וסוס ובהגיעם למעבר הגבול ראו שהו'דרמנים הטורקים שומרי הגבול נרדמו על משמרתם וכי גמליאל ומשפחתו חלפו ועברו את הגבול בלי שום מכשול, כשאין איש שם לב לעגלה המתרחקת והולכת, ועליה בני המשפחה נרגשים ונפעמים מגודל הנס והתשועה. כעבור כבדת ארץ בקש רבי גמליאל מבעל העגלה שיעצור את המרדן והוא ירד בחפזה מהעגלה והתנפל על אדמת הקודש ונישק את עפרה, אליה כה כמה וערג כל מיו.

בארץ חמדת אבות

את המחזה הנשגב של רגעי הראשונים באר"ק מתאר בציוניות רבה נכדו ראי"ד ברישומי תולדותיו מתוך דברים ששמע פי דודו הרה"ק ר' אהרן ז"ל: "עם מעבר הגבול לארץ ישראל, ביקש מבעל העגלה דכשיכנס ממש לארץ הקודש ארץ ישראל, שיפסיק מלנסוע ולעמוד כמה רגעים, ויירד מעגלה, וכפף את עצמו על הארץ, ונישק את האדמה - אדמת הקודש של ארץ ישראל [זו"ל ספר חרדים (מ"ע התלויות בא"י פרק ב') וצריך כל איש ישראל לחבב את ארץ ישראל, ולבא אליה מאפסי ארץ, בתשוקה גדולה, כבן אל חיק אמו, כי תחילת עונינו שנקבעה לנו בכי לזירות (מבדבר י"ד, א', תענית דף כ"ט ע"א) יען מאסנו בה, שנאמר (תהילים ק"ג, כ"ד) וימאסו מארץ חמדה. ובפדיון נפשנו מהרה יהיה כתיב (שם ק"ב, ט"ו) כי רצו עבדיך את אבניה, ואת עפרה י'חוננו, ושם (י"ד) נאמר אתה תקום תרחם ציון, ולפיכך היו האמוראים מנשקים עפרותיה ואבניה בבואם אליה" (כתובות דף ק"ב ע"א ירושלמי שביעית פרק ד' הלכה ז'). כפף ונישק, כפף ונישק, כמה פעמים, שאילתי את אבי ז' כמה פעמים נשק את האדמה, ואמר לי שבע פעמים, אחרי זה עלה בחזרה על העגלה, והמשכנו לנסוע למטולה, ושבת הראשונה שבארץ ישראל היינו במושב מטולה... ומשם נסעו על שתי עגלות רתומות לשוורים, 48 שעה לצפת. שאז עוד לא היה מכוניות (אוטומובילים) בארץ הקודש ארץ ישראל."

בעיר צפת תו"ו

עם התיישבו בצפת לא רצה רבי גמליאל להשתמש באדרת ראש הישיבה וסרב לקבל על עצמו תפקיד תורני ורבו ענווונותו חיפש משרה פשוטה כמו בלן של מקוה, אלא שלא עלתה בידו, ואז התנדב למלאו את משרת ה"שמש" ב"יהמ"ד טשורטקוב בעיר, כשאת מקום תלמודו היה קובע בישיבה הרמה על שם החתם סופר בראשה עמד הגאון הגדול הרדב"א."

שמו הולך לפניו

אמנם, רבי גמליאל לא הצליח להסתייך את רוב גדלותו וגאונותו ובפרט במקצוע ההוראה, ומשונדע שמעו

חלקת קברו בהר הזיתים

לחלקת קברו של רבי גמליאל שבהר הזיתים (וואלין) הקטנים המסתובבים ברחבי ההר כביתם שלהם,

זה נוסח מצבתו:

פ"נ הרה"ג חסיד ועניו
מאוד, עבד נאמן לצור
ישראל וגואלו, ר'
גמליאל בן הרה"ג ר' לוי
הכהן נכד הש"ך והרמ"א
ז"ל, ריש מתיבתא עיר
קעשינוב. נ' כ"ב אד"ש
תרפ"ט.

קברו של רבי משה אליעזר קלארפעלד זצ"ל בעת גילוי המצבה
ע"י הרב אברהם יעקב סלמון והרב אריה גולדברג מנח"א חסי
דים, מלפנים בצד ימין נראה קברו של רבי גמליאל רבינוביץ זצ"ל

זוגתו מרת אסתר מירל
בת רבי יעקב עקיבא ע"ה

נלב"ע חצי שנה לפני בערב יום כיפור
ט' תשרי תרפ"ט ונטמנה בבית העלמין
העתיק בצפת בקרבת קברו של רבי
לייב בעל היסודים וקברה נצבע בסמל
הלאומי של קברי הקדמונים - צבע
הכחול, כדי שמשפחתה - ממשפחת
כהנים יהיה את קברה גם מרוחק.

רבי גמליאל הותיר אחריו את ילדיו:
הרבנים הגאונים רבי אהרן, רבי לוי בעל
"מעדני השולחן", ובתו מרת בת-שבע
אשת חתנו-תלמידו הנאמן רבי אשר
לעמיל בטלמאן. זכותו יגן עלינו ועל
כל ישראל אמן.

מצבת רבי גמליאל רבינוביץ זצ"ל
ראש ישיבת קשיניוב הניצבת כמגדל
שמירה בבית העלמין בהר הזיתים

קדישא את ספרית מקום קברו הגענו
למקום, לשקם ולשפץ ולהעמיד מצבה
חדשה על קברו, והנה מכל החלקה
הגדולה במרחק של כעשר שורות
מקדימה הזדקר לפנינו מלא קומתו,
קברו הגבוה וההדור של רבי גמליאל
רבינוביץ זצ"ל, לאחר עבודת הקודש
של העמדת המצבה על תילה, ניגשנו
לקברו של ראש ישיבת קשיניוב לאמירת
פרקי תהילים ולהיותו מליץ יושר עלינו,
עם רדת החשיכה לאור הירח והכוכבים
נראית מצבת רבי גמליאל כמגדל
שמירה מול הפורעים הערבים והשקוצים

בעיר כ"ארי שעלה מבבל" עלו ובאו אליו רבני וחשובי העיר
ולאחר שעמדו על טיבו, בקשו להטיל עליו תפקיד תורני
המתאים לגדלותו, אך גם בידיהם לא עלתה לשנות את
החלטתו לשמש בתפקיד פשוט כ"שמש" ביהמ"ד ותו לא,
והדבר היחיד שהצליחו לשכנעו כי לפחות יואיל בטובו להקל
מעליהם במשא העם ובעת שיבוא לפני בית הדין דיני תורה
מסובכים, יצטרך כדין לבית הדין.

אחד מהביטויים המופלגים שנשמעו מפי הרבנים הגאונים רבי
אברהם לייב זילברמן ז"ל רבה של צפת, ורבי משה קליערס ז"ל
רבה של טבריא, שנפגשו עמו ועמדו על טיבו: "רבי גמליאל
בקי בפמ"ג כמו כל יהודי ב'אשר', ישר והפוך".

זקני צפת היו מספרים בערה מזכרונותיהם על מעמדו בעיני
העם, כי בצפת כמו בצפת, לא היו מנדבים תוארים מיוחדים
לאישי העיר והיו קוראים להם בשמם ללא הקדמת תואר רב או
רבי, אולם אותו היו מכבדים וכולם הכירו בגדלותו והיה נקרא
בפי כל "רבי גמליאל"...

כתב היד שנשרף - אותיות פורחות באויר

במשך שנותיו של רבי גמליאל ידו בכתובים וערך ספר שלם
על ש"ע ויד פמ"ג, משהתיישב בצפת המשיך בכתבתו על
מנת לסיימו ולהוציאו לאור עולם, רבי גמליאל אף הראה את
חיבורו לגדולי הרבנים כמו הגאון רבי אברהם לייב זילברמן ז"ל
רבה של צפת, והגאון רבי משה קליערס ז"ל רבה של טבריא,
וקילסו אותו ביותר. אך ביום מן הימים באחת מלילות השבת
פרצה שריפה בביתו וכתב היד של חיבורו עלה באש למגינת כל
לבו. רבי גמליאל ראה בכך סימן מן השמים לא רוצים שימשיך
בכתבתו ומאז פסק ולא כתב יותר. ואכן גדולי הרבנים הנ"ל
ששמעו על שריפת כתב היד הצעירו ביניהם וקראו להבטאו
ואמרו: "א שאד א שאד, ווייל די וועלט וואלט גיווען גילאטען
מיט דעם". [חבל חבל, חיבור זה היה מאיר את העולם].

ההלכות קודש

רבי גמליאל סיגל לעצמו תהלוכות ואורחות קודש כאחד
הצדיקים הנשגבים מדורות קודמים. כדוגמה היה נוהג
להתענות כל שבוע, ממוצאי ש"ק עד יום ד' בערב, וכך נהג
עד שהתקרב לרבי דוד משה מטשורטקוב זי"ע, וממנו
קבל דרך אחרת בעבודת ה' בלא שיענה את גופו החלש. בין
הנהגותיו בעבודת בוראו היה מרבה להתבודד בינו לבין קונו וכן
עלה והתעלה.

את תפילותיו היה עורך ביקוד האש והיה מכסה עצמו בטליתו,
סיפר בנו הגאון רבי לוי זצ"ל כי פ"א בימי ילדותו אחז אותו
משוכת נעורים ורצה לדעת מה עושה אביו מתחת הטלית,
והציץ וראה איך נשפניו לוחטות כאש, ומוריד כנחל דמעה. ועוד
סיפר כי הוא זכר שאביו זצ"ל קבע מקומו בביהמ"ד טשורטקוב
בצפת ע"י החלון וארון הקודש, שם ערך את תפילותיו ללא
הפרעה, כשהוא מרטיב הסידור מדמעותיו. כן היה נוהג תמיד
לעמוד בכל שעת התפלה, לשאלת: אבא למה אתה לא יושב,
כמו יתר אנשי המתפללים בביהמ"ד, היתה תשובתו בזה הלשון:
אם מי שהוא מדבר עם ראש ממשלה, או שר ממשלה, או
קצין גנרל במשטרה, האם הוא יושב הבן אדם הזה בשיחה
עממה לא, הרי לבטח שהוא יעמוד, על אחת כמה וכמה מן
הראוי לעמוד בתפילה, בכל התפילה כולה, לפני מלך מלכי
המלכים הקב"ה. עוד סיפר בנו רבי לוי זצ"ל כי את עבודת
קידוש היום בליל שבת קודש היה אביו רבי גמליאל עורך ברוך
להבת אש כמי שהסתופף בצילם של רבוה"ק והיה יודע עד
היכן הדברים מגיעים. וכך בכל ליל ש"ק אחרי התפילה, היה
משתתף במשך שעה ארוכה בבית המדרש והיה הולך ושב
בביהמ"ד אנה ואנה כשהוא אחוז שרעפי קודש וכך היה מוכין
את עצמו בהנהגה דרבה לקראת עבודת הקידוש בו הוא נעשה
שותף להקב"ה בורא שמים וארץ.

במעלות הצדיקים

בימי שבתו בצפת הרבה רבי גמליאל לפקד את קברי הצדיקים
ובפרט היה אורח קבוע בצינן הרשב"י במירון שם עלה והתעלה
במעלת רמות ונשגבות. כן נקשרו בשמו עשרות רבות סיפורי
מופת של מופתים וישועות שנושעו ממברכותיו של רבי גמליאל,
רבים וכו' לראות באופן מוחשי איך שרוח הקודש הופיעה בבית
מדרשו ובמוצאי פקדונו. בסוד שיש באצאיו ידוע כי מספר
פעמים הסיח לפי תומו כי היו לו גילויים מופלאים של "גילוי
אלהי" וגילוי התנא האלוני הרשב"י.

בערוב ימיו - בירושלים עיה"ק

בשנותיו האחרונות היה עולה רבות לירושלים ושם שהה
בבית חתנו תלמידו החביב הגאון רבי אשר לעמיל בטלמן
ז"ל בשכונה הוותיקה שערי חסד. סיפר בנו רבי לוי זצ"ל
בעל "מעדני השולחן" כי פעם אחת הבחין הגבאי ביהמ"ד
חסידים דשערי חסד, שאביו רבי גמליאל זצ"ל יושב בין
מנחה למעריב בלי שום ספר, התפלא מאד, כי ידע שהוא

מפני שהם ע"ה, ע"פ מבקש מהגביר שיאמר קדיש לאחר
מוותו. והגביר ההוא התיישב בין רגע ואמר לו הן, ובתנאי
שיבוא אליו בחלום, ויאמר לו איך עבר עליך בעולם העליון,
ויענהו הזקן. הן. לאחר זמן מועט הלך לעולמו, וההוא אמר
קדיש אחריו כאשר קיבל עליו, כשעברו שלושה חדשים
מפטירתו, והמת לא בא אליו בחלום, ניגש הגביר אל בנו,
ואמר להם אתם שקרנים, ואביכם שקרן שאינו מקיים
תנאו. ובלילה הזאת בא אליו הזקן הנ"ל, ויספר לו כדברים
האלה, כאשר בא לפני הבית דין של מעלה פסקו לו גיהנום,
וכעבור חודש אחד לאחר שהותו בגיהנום, שמע קול מכריז
בכה, "מי שבתן 1 רובל להוסיאטינער (בן הריוז'נער) יצא
מהגיהנום" וכן יצאו נשמות לאמור. וכעבור עוד חודש
שמע עוד כרוז בקול גדול, "מי שקיבל שלום מההוסיאטינער
יצא מהגיהנום" ויצאו עוד הרבה נשמות. וההוא בשני הכרוזים
לא אז ממקומו, מפני שלא נתן לו ספק, וגם לא קיבל ממנו
שלום אף פעם. וכעבור חודש שלישי, שמע כרוז שמכריז
"מי שראה את צורתו הקדושה יצא מהגיהנום" והנה חזקו גם
הוא את פניו, והתחיל לצעוק גם אני ראיתי, ונתנו לו לצאת
מהגיהנום, ומפני כן יכול כבר לבוא אצלו.

בנאי קטירא איתקטר

באחד הימים מחורף האחרון לחייו כשהשיכם קום ויצא
מביתו לכיוון הקלוזי הסטורטקובאי בצפת לעבודת
הבורא ולהסיק את התנור שיחם למתפללים, החליק
בשלג הפרוש על הרצף, וגופו נחבל קשות וניזוק חוט
שדרתו, הוא הובל לבית"ח בצפת יחד עם שלושת בניו,
וכשראו שהמצב גרוע, הוליכו אותו לבי"ח בטבריא
(רבי לוי היה ילד בן 8,5 ולכן לא המשיך לטבריא, אולם
אביו רבי גמליאל הביט בו במושכות וכמו נפרד ממנו
לימים סיפר רבי לוי שאותה פרידה חזקה אותו בכל ימי
חייו ובכל ההרפתקאות עדו עליו), אך גם שם קצרה יד
הרופאים מלהושיעו וכשראו שהמצב גרוע ממה שחשבו
בתחילה, מיהרו לשולחו לבי"ח שערי צדק בירושלים
לשם כבר ליווהו רק בנו רבי שעפסיל. סיפר בנו בעל
ה"מעדני השולחן" כי מנהל ומייסד בית החולים הד"ר
וואלך ז"ל יצא מגדרו מהתפעלות איך שמקבל היסורים
באהבה, ומפיו לא נשמע אף לא הגה ואנחה קלה, למרות
היסורים הגדולים שהיו מנת חלקו.

כוחותיו של רבי גמליאל הלכו ועוברה, נרו הלך ודעך עד יום
רביעי, יום בו לקו המאורות, לסדר "ואיחיים כל בית ישראל
יבכו את השריפה אשר שרף ה'", כ"ב לחודש אדר ב',
ערב שבעת ימי המילואים, דשנת תרפ"ט, נצחו אראלים
את המצוקים, ונשבה ארון הקודש. לפי פסק הרבנים לא
טילטלו לחלקת המשפחה בצפת, וכך בחוויית רבית
נטמן בחלקת וואלין, בהר הזיתים ירושלים.

אדם גדול, אך כשהתבונן בו היטב הבחין כי הוא ממלמל
בשפתו ונעמד מאחוריו, ושמע ששונה בעל פה גמ'
קידושין, וחזור שוב, כך חזר ושנה כמה דפים בע"פ כאילו
לומד בפנים הגמרא.

באותה תקופה נהגו רבים מתלמידי החכמים תושבי
שערי חסד ומחוצה לא להקביל פניו ולהשתעשע עמו
במילי דאורייתא. סיפר נכדו הרה"ח ר' דוד בטלמן זצ"ל,
ששמע מבני רבי לוי זצ"ל כי פעם בשנות שהותו ב'שערי
חסד, היה בדיחא דעתיה, ואמר כל מי שקשה לו איזה
דבר יבוא ויענה לו תשובה, ובוא אצלו ושאלו אותו דברים
קשים בש"ס ופוסקים וענה על הכל.

סיפור מענין מספר בנו הנ"ל. כשהוציא לאור את ספרו
הנועד "מעדני השולחן", נכנס לבית מרן פוסק הדור
הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל בשכונת 'שערי
חסד', בכדי לבקש הסכמה על ספרו. בין הדברים הזכיר
לו את שם אביו רבי גמליאל זצ"ל, והנה לפתע פתאום
פרץ רבי שלמה זלמן בבכי, לתדהמתו של רבי לוי ושאר
הנוכחים. כשנרגע מבכי סיפר: אני זוכר היטב את הסבא
הצדיק רבי גמליאל מלפני שנים שנה! בעת שהיה כאן
בשערי-חסד בסוף ימיו, כשנפטר ידעתי שהשאר אחריו
יתום קטן (הלא הוא רבי לוי דון שהיה בגיל 9) שנשאר
בלא משען ומשענת, בהעדר משפחה אומנת וכו'. ובימים
הקשים ההם גורלו של יתום בירושלים היה קשה מאד, הן
בגשמייות והן ברוחניות כנודע. ובכל השנים היה לבי נוקפי
מה נעשה עם אותו יתום? ולא עלתה בדי לפגוש בו, ומי
יודע מי טיפל בו? והנה ברוך השם רואה אני אותך כעת
בטובתך ברוחניות ובגשמיית, ובחיבור ספר חשוב כזה!

רבי גמליאל היה כאמור חסיד נלהב של רבוה"ק דבית
רוז'ין ובעיקר היה מוקשר לאדמו"ר מטשורטקוב זי"ע
לפניו מספר סיפורי קודש כפי שנשמעו מפיו של רבן
גמליאל ונרשמו ע"י נכדו הרה"ח ר' דוד בטלמן זצ"ל,
ומופיעים בפרקי תולדותיו שנדפסו עם תולדות בנו הגאון
הגדול רבי לוי בעל "מעדני השולחן".

* נשמת הרשב"י ז"ל

שמעתי מזקני הקדוש ז"ל, ששמע בין החסידים בהיותו
בעיר טשורטקוב משך שלש עשרה שנה, אצל רבי דוד
משה מטשורטקוב ז"ל בן הריוז'נער ז"ל, שאמרו עליו
שהיתה לו נשמת רשב"י ז"ל.

* מי שראה את ההוסיאטינער יצא מהגיהנום

גביר אחד היה לומד בקביעות אחר תפילת שחרית בביהמ"ד,
והיה שם זקן אחד שבא לביהמ"ד ההוא, וחשב על הגביר
שהוא לא נכבד ביותר, וגם חצי בטלן, ועל כן ביקש ממנו,
היות והקדיש שיאמרו עליו בניו לאחר מותו אינו מספיק לו